bindtenis hunner ziel aan Hem als hunnen Leeraar, Hoogepriester en Koning.

Datzelfde geloof belijdt ook in de tweede Godsdienstoefening des Zondags heel de saamgekomene gemeente, als bij monde van den dienaar des Woords of van den voorlezer de oude Christelijke belijdenis der twaalf artikelen uitgesproken wordt. Hij, die deze geloofsbelijdenis dan uitspreekt, doet dat als de mond van heel de vergaderde gemeente. Ieder wordt geacht er van harte meê in te stemmen. Wie er niet van harte meê instemt, sit er als een huichelaar. Zóó, en niet anders, staat de zaak. Wij hebben er volstrekt geen dockjes om te winden. Ook in die twaalf artikelen wordt wel degelijk, niet maar een historisch geloof, maar het geloof des harten beleden, het geloof der uitverkorenen Gods, het geloof der levende gemeente Gods, het geloof van degenen die in Christus zijn.

Men zou dus met hetzelfde recht wel mogen vragen, of het uitspreken van de belijdenis der twaalf artikelen in de Christelijke gemeente wel val te houden is, of het in de praktijk op den duur wel uitvoerbaar is.

Wij wijzen maar eens op dit enkele voorbeeld, om te laten gevoelen, dat men in heel den kerkdienst van de Christelijke, van de Gereformeerde Kerk aan alle kanten vast raakt, wanneer men in dat kerkelijk leven een recht van bestaan wil toekennen aan menschen, die wel met een historisch geloof de waarheid willen toestemmen, maar naar het goeddunken van hun natuurlijk bestaan willen blijven leven en zich niet oprechtelijk en van harte aan den Heere en zijnen dienst verbinden. Natuurlijk zullen er zulken altijd blijven in het kerkelijk leven. Dat ontkennen wij niet; dat is onafscheidelijk van de zichtbare openbaring der Kerk in deze zondige wereld. Maar zij hebben geen recht van bestaan in het leven der kerk. Niet alleen dat zulken onwaarachtig zijn voor God, als ze in dien toestand belijdenis des geloofs doen en ten Avondmaal komen; maar ze zijn het ook evenzeer en niet minder, als ze onder het gehoor des woords zitten, als ze onder het gebed der gemeente verkeeren, als het psalmgezang aangeheven wordt. Men raakt aan alle kanten vast, wanneer men rechtens voor God en zijne gemeente, aan den toestand, waarin zulke lieden op geestelijk gebied verkeeren, nog eene plaats wil inruimen in het leven van de kerk van Christus. Dat mag dan ook niet. Om de eere des Heeren, om de zuiverheid der gemeente Gods en om het heil van die ongeestelijke menschen zelven, moet hun in heel den kerkedienst zóó het licht van het geestelijk werk Gods in de oogen stralen, dat hunne harten er door gewonnen worden, óf dat ze het in die geestelijke omgeving niet langer uit kunnen houden.

Men zal dan ook zien, dat het zoo gaat, als het woord en de onderwijzingen Gods maar onomwonden gebracht en gepredikt worden. Een deel menschen wordt dan wel door genade gewonnen. Maar er zijn er ook, die er op den duur genoeg van krijgen, omdat ze liever niet gedurig door het woord Gods in hunne conscientiën geraakt en bestraft willen worden.

Wil men nu de kerk voor zulke lieden pasklaar maken, wil men aan hun ongeestelijk bestaan een zeker recht voor God en menschen toekennen in het kerkelijk leven, dan kan men dat wel doen, maar dan pleegt men een aanslag op het wezen der gemeente; dan neemt men er vrede meê, dat de geestelijke ondergrond en het geestelijk gehalte ontbreke in hetgeen tot den kerkedienst behoort. En als men dan toch zelf door Gods genade de beginselen van het geestelijk leven deelachtig is, dan loopt het er op, dat men in zijne beschouwing het geestelijk karakter van de *gemeente* prijs geeft, om dan voorts het geestelijke te zoeken in een kringetje of gezelschapje van eenige vrienden en vriendinnen, die men zelf uitkiest. Zóó is het dan ook werkelijk wel gegaan. De kerk, de gemeente was dan voor het besef van sommigen de groote rompslomp, die goed was om den onbekeerden menschen het oordeel aan te zeggen, en hen, mocht 't zijn, middellijk tot bekeering te leiden, maar het eigenlijke geestelijke zocht men dan in het eigen kringetje. Wij hebben er reeds op gewezen, dat de misvorming der kerk tot eene volkskerk tot zulk gevoelen grootelijks aanleiding gegeven heeft, en dat de aanwezigheid in het kerkelijk leven van hoopen ongeestelijke menschen eene oorzaak geweest is, dat de oprechten soms het geestelijke in het kerkelijke leven nauwelijks of niet meer konden vinden. Wij veroordeelen ook volstrekt niet het gezelschapsleven, gelijk dat vroeger veel bij de vromen in zwang was. Wij zijn er van overtuigd, dat daarin nut en zegen gelegen heeft. Wij zeggen maar alleen, dat het wezen van de kerk van Christus miskend wordt, wanneer men aan den ongeestelijken zin rechtens eene plaats toekent in het kerkelijk leven, en er vrede meê neemt, dat de geestelijke wortel, waarmit alle kerkelijke verrichting moet opkomen, niet aanwezig zij. Wij zeggen er bij, dat, *wanneer* men op die wijze den eisch dat er geestelijk beginsel zij, in het kerkelijk leven laat slippen, met noodwendigheid de heerschappij van het geestelijke dan door de Godvruchtiggezinden gezocht moet worden in het eigengemaakt geestelijk kringetje, gelijk de historie altijd geleerd heeft.

Opmerkelijk is echter dit. Hoewel, vooral ook ten gevolge van de misvorming der kerk tot volkskerk, waarin men van alles dulden moest, een deel der vromen in ons land weinig geestelijks meer zag in de kerk, en ze den eisch, dat het geestelijk beginsel aanwezig zij, schier in alle verrichtingen van 't kerkelijk leven hadden laten glippen, zelfs ook bij den H. Doop — hebben zij altijd op één punt den eisch, dat 't geestelijk beginsel aanwezig zij, volgehouden. En dat was op 't stuk van het H. Avondmaal. Zij konden het hebben, dat hunne kinderen of bloedverwanten of wie dan ook, die *geen* blijk gaven van overgegevenheid des harten tot de vreeze des Heeren, aan alles in het kerkelijk leven deelnamen, *ook* hunne kinderen ten Doop brachten, *ook* belijdenis deden [1]); maar wanneer er bij zulke minder ernstige en meer lichtvaardige lieden sprake was van deelneming *aan het H. Avondmaal*, dan betrok het gezicht der vromen, en kwam hun gemoed daartegen op. Ja, ook ten opzichte van de andere kerkelijke handelingen dachten ze wel, dat die *behoorden* te geschieden in de vreeze des Heeren, maar ze namen er vrede mede, als dat geestelijk beginsel gemist werd. Alleen in zake het H. Avondmaal hielden ze om zoo te zeggen een laatste bolwerk over, waar ze den eisch van geestelijken zin, die eigenlijk voor het kerkelijk leven moet gelden, handhaafden.

Wij hebben echter dien eisch te stellen in alle stukken van het kerkelijk leven, en inzonderheid ook in de belijdenis des geloofs, die niet mag los gemaakt worden van het H. Avondmaal. Dengenen, die in hun inwendig of uitwendig leven zich niet door Gods Geest willen laten leiden, *moet* het *ongemakkelijk* en *lastig* worden in ons kerkelijk leven, doordat hun van alle zijden en al wat tot dat kerkelijke leven behoort, de eisch: »wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds" tegenkomt. En alzoo zullen de oprechten bij wie goedwilligheid is, leeren bekennen, dat zij des Heeren volk en de schapen zijner weide zijn.

In een volgend nummer wenschen wij verder antwoord te geven op de vraag, of, wat wij zeggen aangaande de belijdenis des geloofs, in de praktijk wel val te houden is.

Volkomen terecht wijst Ds Hockstra er op, dat de Gereformeerde beschouwing in de *volkskerk* tot onhoudbare toestanden leidt.

Dat is het kwaad, waarmede onze vaderen getobd hebben en waardoor men gedwongen werd tot allerlei onjuiste voorstellen de toevlucht te nemen.

Alleen in de vrije kerk met de tucht kan de Gereformeerde praktijk bloeien.

1) Uitgezonderd Friesland en misschien eenige andere streken, waar men terecht de belijdenis des geloofs beschouwde als den *toegang* tot het H. avondmaal.

Officieele Berichten.

Zondag 10 Januari was voor de gemeente van Putten een belangrijke dag. Haar beroepen Leeraar G. Veenendaal werd in de voormiddag godsdienstoefening van dien dag bevestigd door onzen geachten consulent, Ds. Middelkoop van Nijkerk, naar aanleiding van Tim. 4 : 2.

Des 's middags verbond Ds. Veenendaal zich aan zijn nieuwe gemeente met de tekstw. uit Efeze 6 : 19.

Namens den kerkeraad:
S. KRAAIJ, *scriba.*

Putten, 11 Jan. 1904.

Hartelijk dank betuigt de kerkeraad bij dezen aan den Consulent, Professoren, Predikanten, Ring Predikanten en Studenten voor de wel willende hulp hem verleend gedurende de vacature.

Classis Gouda.

De kerkeraad der Geref. kerk van Lekkerkerk bericht, dat de classis D. V. zal gehouden worden op Dinsdag 2 Febr. a. s. in de Noorderkerk te Gouda. Aanvang 's morgens 9 uur. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór of op 26 Jan. bij den laatst ondergeteekende.

Namens de roepende kerk van Lekkerkerk:
W. J. EGER, Tz.
JOH. S. LANGEN, *consulent.*

Gouda, 12 Jan. 1904.

HET ZENDINGSBLAD.

Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Geliefde Broeders en Zusters!

Mag ik u een kort woord schrijven over het *Zendingsblad*?

Toen in 1902 de Synode te Arnhem gehouden werd, waren er in onze Gereformeerde Kerken twee Zendingsbladen, zooals gij weet, *De Heidenbode* en *Het Mosterdzaad*. Van het eerste werden toen elke maand ongeveer 7410 exemplaren gedrukt; van het laatste circa 6700 per maand. Samen dus ruim 14,000.

De Arnhemsche Synode was toen van oordeel, dat die beide bladen wel geschikt bijeengevoegd konden worden, zoodat men voortaan niet meer twee, maar één officieel *Zendings-Orgaan* had. Zij droeg dan ook aan de Deputaten der Generale Synode voor de Zending op om — te beginnen 1 Januari 1903 — één Orgaan uit te geven.

Aan die opdracht hebben deputaten voldaan. Als naam werd gekozen: *Het Zendingsblad*, terwijl daarachter geplaatst is tusschen haakjes, (Heidenbode en Mosterdzaad), teneinde den lezer er aan te herinneren, dat het één *Zendingsblad* de voortzetting is van de twee organen, die er vroeger waren.

Tot redacteuren werden benoemd Ds. H. Dijkstra te Smilde, wel bekend door zijne vele grootere en kleinere geschriften over de Zending en Ds. H. Hoekstra te Arnhem, die o.a. om de vele leerredenen, welke hij tot onderwijzing en vertroosting en opbouwing in de Waarheid uitgat, ook niet onbekend zal zijn.

Dr. G. van Goor zou ook redacteur zijn, doch de Heere nam hem weg nog vóór 1 Jan. 1903.

Beide eerstgenoemde broeders zijn toen samen als redactie opgetreden en nemen die nog steeds waar.

Br. Hoekstra behandelt geregeld gedeelten uit de H. Schrift, die min of meer op de Zending betrekking hebben.

Br. Dijkstra zorgt voor het overige gedeelte van den inhoud; hij neemt brieven van dienaren in Indië op; schrijft zelf altijd een brief, waarin hij zendingszaken behandelt; bespreekt geschriften en boekjes over de zending; ook zorgt hij, dat vooral met het oog op jonge lezers elke maand een plaatje wordt opgenomen met een kort bijschrift er bij.

En al die arbeid wordt door de beide broeders gratis verricht; zij kregen en krijgen er geen cent vergoeding voor.

Wat er overschiet, na aftrek van de uitgaven voor drukken, verzenden enz., komt geheel en uitsluitend ten bate van de Zending; het wordt alles gestort in de Generale Zendingskas.

Nu kan zeker in het algemeen niet geklaagd worden, dat het *Zendingsblad* weinig lezers heeft. Integendeel, deputaten voor de Zending dachten in het begin van 1903 dat er misschien per maand op 15,000 exemplaren gerekend zou kunnen worden; doch tot hun blijdschap en bemoediging worden er nu elke maand reeds 21,000 — *een en twintig duizend* — ex. gedrukt.

En toch — *er zijn nog verscheiden kerken, waar het Zendingsblad of bijna niet of althans zeer weinig wordt gelezen:* slechts zeer enkele exemplaren krijgt men daar. En daarom kom ik u vragen, broeders en zusters, als dat bij u het geval is, naar gij weet, wil ons dan helpen, dat er meer exemplaren worden aangevraagd en gelezen.

Zou *ieder* niet eens willen nagaan of er in zijn' kring van vrienden en broeders en kennissen nog niet wat meer lezers of lezeressen zijn te vinden?

Deputaten zouden zoo gaarne willen dat elk die maar eenigszins kan, het *Zendingsblad* geregeld leze.

Dat komt der Zending ten goede.

Voor Kerkeraden en Zendingsvereenigingen kost elk nummer 3 cent, mits men 4 ex. te gelijk neme; en van elk nummer blijft dan ongeveer 1 cent voor de Zending over.

Duizend inteekenaren meer werpt dus 12 × 1000 centen voordeel in het jaar af, dat is, met andere woorden *f* 120.

Vriendelijk vraag ik u daarom, helpt ons of helpt ons nog meer, als het kan, ter verspreiding van het *Zendingsblad*.

Br. Hoekstra hoopt op dezelfde wijze voort te gaan als tot nu toe; en evenzoo Br. Dijkstra, van wien ik bovendien kan meedeelen, dat hij voor jonge lezers weer verscheidene mooie nieuwe plaatjes in voorraad heeft, welke alle in 1904 in het blad zullen worden geplaatst. Goed doende ook door dezen arbeid hopen zij niet te vertragen.

Lees dan ieder meê en *leve* hij ook zoo te meer meê met het werk des Heeren, dat ook door de Zending wordt gewerkt.

Met vriendelijke groete,
Uw dw.,
J. HANIA
Scriba van Deputaten.

Steenwijk, 4 Januari 1905.

Buitenland.

Engeland. Een predikant genoodzaakt zijn ambt neer te leggen.

Schreven wij in ons vorig nummer over een bisschop der Engelsche Episcopaalsche kerk, die een aanhanger bleek te zijn der moderne Schriftcritiek, nu kunnen wij mededeelen dat een zijner ambtgenooten met zekere energie is opgetreden tegen een predikant, welke moderne gevoelens is toegedaan.

De zaak is deze. Zekere predikant W. E. Beeby had een artikel in een maandschrift geschreven, waarin hij beweerde dat de wonderen die in den Bijbel worden medegedeeld, geen openbaring omtrent God bevatten, terwijl hij ook deed uitkomen dat hij niet geloofde aan de geboorte van Jezus Christus uit de Maagd Maria. Dr. Gore, bisschop van Worcester, heeft daarop tot den heer C. E. Beeby een brief gericht, waarin hij hem zeide, dat het niet aanging, dat iemand een officieele positie innam, waarin hij officieel al de waarheden der Christelijke religie moest belijden, terwijl hij inderdaad deze niet voor waarheid aannam. Het gevolg van dit bisschoppelijk schrijven was, dat de heer Beeby zijn ambt neerlegde.

Het spreekt nu vanzelf, dat hierover menigeen niet wel te spreken is. Zoo verhief Canon Hensley Henson er zijne stem tegen, en nog wel in een Zondagmorgendienst in St. Margaretha kerk te Westminster. Hij beweerde, dat een predikant wel aan de geloofsbelijdenis gebonden was, doch dat hij die naar zijn goeddunken mocht uitleggen.

Vooral wekt het optreden van den bisschop van Worcester belangstelling in Nonconformistische kringen. Want de Episcopaalsche predikanten zijn juist daarom in het bezit van groote kerkelijke tractementen, omdat zij ondersteld worden het eens te zijn met de Act of Uniformity, die in 1662 werd uitgevaardigd. Door deze acte werden honderden uitnemende herders en leeraars in Engeland van hun kerkelijk tractement beroofd, omdat zij zich bij de artikelen van die acte niet konden neerleggen. Deze acte is nog tot op den huidigen dag van kracht. Zij die zich niet conform de Acte van overeenstemming verklaarden, kregen den naam van Nonconformisten, waaronder hunne afstammelingen en geesteskinderen van den tegenwoordigen tijd nog bekend zijn. De Nonconformisten waren daarom genoodzaakt vrije kerken te stichten, die tot op den huidigen dag niets van de kerkelijke inkomsten of van staatstractementen ontvangen. Het staatsgeld en het kerkgeld was voor degenen, die „conform" de „Act of Uniformity" wenschten te leven.

Nu is het bekend genoeg, dat er in de Episcopaalsche Kerk heel wat aanhangers zijn van de moderne richting; ook heel wat volgers van de Romaniseerende ritualistische partijen; ook vele ethischen, die de Duitsche vermittelungstheologie volgen; terwijl het aantal dat zich strikt houdt aan de „Act of Uniformity" als niet zoo heel groot wordt geacht. Geen wonder dat er Nonconformisten zijn, die zich aan den toestand ergeren, en wenschen dat er scheiding kome tusschen kerk en staat.

Dr. Guinness Rogers, een bekend Congregationalistisch prediker, wijst bij het bespreken van deze dingen er op, dat de Congregationalistische predikanten zedelijk op dezelfde wijze gebonden zijn aan de belijdenis hunner kerk, als de Episcopaalsche predikanten wettelijk aan de Uniformiteitsacte. Deze herinnering is niet overbodig, omdat onderscheiden predikanten der congregationalisten aanhangers zijn van den „modern thought".

Het feit dat een canon het aandurft, in een openbare Godsdienstoefening een bisschop om een zijner ambtelijke handelingen aan te vallen, is teekenend voor Engelsche kerkelijke toestanden.

Rusland. Een nieuw proces tegen de Stundisten.

De naam Stundist komt, het zal velen onzer lezers bekend zijn van het Duitsche „Stunden" of „uren".

Er waren en er zijn, nog menschen in Rusland, die in de Grieksch orthodoxe kerk niet kunnen vinden, wat zij voor hun zieleleven meenen noodig te hebben, en die daarom in conventikelen samen komen. Daar deze conventikelen op Duitsche manier in piëtistischen trant plaats hadden en ook wel door Duitschers werden georganiseerd, zoo noemde men die vergaderingen „Stunden", en hen die er verschenen, „Stundisten".

De Russische regeering heeft het op de vergadering dezer sectarische lieden niet begrepen, en dit kan ons niet verwonderen, als men weet dat onder de menschen, die met den naam van „Stundisten" aangeduid worden, niet enkel gemoedelijke Christenen schuilen, wien het om opbouw in het woord des Heeren te doen is, maar ook heel wat revolutionaire elementen, die leeringen belijden en verbreiden, welke gevaarlijk zijn voor de rust van den staat. Men kan de Stundisten vergelijken met de wederdoopers der 16de eeuw, waaronder vele Godzalige lieden gevonden werden, maar onder welke ook heel wat personen werden aangetroffen, die leeringen waren toegedaan, die in toepassing gebracht, gelijk bij den Boerenoorlog in Duitschland, hoogst treurige gevolgen na zich sleepten.

Het is te begrijpen, dat de Russische overheid, die overtuigd is dat de Grieksche kerk van Staatswege moet beschermd worden tegen de aanvallen van verschillende van haar afwijkende kerken en secten, omdat de Grieksch orthodoxe kerk geacht wordt de meest hechte steunpilaar van staat en overheid te zijn, de Stundisten met al de haar ten dienste staande middelen tegenwerkt en daarbij niet terugdeinst voor maatregelen van geweld.

Reeds zijn tal van processen tegen Stundisten op touw gezet, gelijk ook in den laatsten tijd weder eene vervolging tegen deze lieden begonnen werd. Daar het jongste proces licht werpt op Russische toestanden willen wij een en ander mededeelen van hetgeen er onlangs te Simferopol in de Krim plaats had.

Een politiebeambte overviel in de woning van den kleinen burger Kislow dertien mannen en vrouwen, die op de knieën lagen en baden. Daar Kislow reeds lang voor een Stundist gehouden werd, was van hetgeen de politiedienaar bevonden had, proces verbaal opgemaakt, terwijl zij die aan de samenkomst hadden deelgenomen, zich voor den rechter moesten verantwoorden. Voor de rechtbank verklaarde een Missionaris der Simferopolsche Grieksch orthodoxe Exarchie, die als deskundige moest optreden, dat onderscheidene aangeklaagden, voorzooveel hem bekend was, tot de Baptistische richting der Stundisten behoorden, welke het instituut der presbyters en den waterdoop erkenden, en vroeger tot de Gricksche kerk behoord hadden. Van het als „stuk van overtuiging" dienstdoende boek: „verzameling van geestelijke liederen voor Evangelisch Lutherische Christenen, Russische uitgave, met toestemming van het Moskousche Evangelisch-Lutersche consistorium gedrukt," verklaarde de deskundige, dat het verboden was en niet meer mocht gedrukt worden, doch door de Stundisten bij hunne Godsdienstige samenkomsten algemeen gebruikt werd. De voornaamste aangeklaagde, Kislow, bewerde, dat men bij de samenkomst in zijn huis slechts gebeden had; verder behoorde hij, zijn zoon en de anderen tot de richting van de Christenen van Evangelische confessie en erkenden doop en avondmaal als sacramenten. De rechter hield de schuld van Kislow voor bewezen en veroordeelde hem, als beoorende tot een „bijzonder schadelijke „sekte," tot een boete van vijftig roebels.

Kislow kwam in hooger beroep. Voor de tweede rechtbank waarvoor hij nu kwam te staan, betoogde hij, dat volgens opvatting van de hoogste rechtbank alleen zij tot de „schadelijke richting" der Stundisten behoorden, die alle Sacramenten en Godsdienstige ceremonieën verwerpen, den staat niet erkennen, en weigeren voor de overheid een eed af te leggen en hun militairen dienstplicht te vervullen.

De uitspraak der rechtbank in tweeden aanleg was, dat de zaak aan het consistorium der Grieksch orthodoxe kerk werd overgegeven. Er bestaat toch eene bepaling in de Russische wetgeving, volgens welke alle gevallen, waarbij er sprake is van afval van de Grieksch orthodoxe kerk, eerst ter behandeling aan het consistorium worden overgegeven.

Kislow zal zich nu in de eerste plaats voor de kerkelijke autoriteiten te verantwoorden hebben, wegens zijn afval van de Staatskerk.

Het zal ons medevallen wanneer de gedaagde voor de kerkelijke rechtbank er geen berouw over heeft, dat hij niet eenvoudig in het eerst over hem uitgesproken vonnis heeft berust, al werd daarin ook de vrijheid der conscientie aangerand. Immers in Rusland mag ieder belijden wat hem goed dunkt; doch het is niet geoorloofd, als men eenmaal Grieksch orthodox is, zijn kerk te verlaten.

Zuid-Afrika. Actie op het gebied van het onderwijs. Miss Hobhouse op de Kaapsche Synode.

Dat onze Afrikaansche broeders, al zijn zij door Engeland overweldigd, er niet aan denken om hunne nationaliteit prijs te geven, blijkt uit het feit, dat gedurende de maand October in Transvaal niet minder dan 24 scholen voor Christelijk Nationaal Onderwijs geopend zijn. Het aantal dier scholen bedraagt thans 186, met meer dan 5500 leerlingen. Volgens officieele opgaven zijn de gouvernementsscholen in Transvaal 386 in getal, met 29973 leerlingen en 1024 onderwijzers. Waarschijnlijk zijn hier onder ook inlandsche schoolkinderen begrepen.

Ook in den Vrijstaat houden de Boeren zich lang niet onverschillig in de onderwijs-quaestie. Wij lezen in de *Volksstem*: De Vrijstaatsche memorie inzake de onderwijs quaestie, werd den 10den van de vorige maand ingediend. Over de 23 000 personen hebben op de memorie geteekend. Zoodra het antwoord van de regeering ontvangen is, zal de synodale commissie vergaderen om de belangrijke zaak der opvoeding andermaal in overweging te nemen. Men zal zich herinneren dat in deze memorie, overeenkomstig het besluit van de Vrijstaatsche Synode, eerbiedig gevraagd wordt den ouders van schoolgaande kinderen eene stem te geven in de aanstelling der onderwijzers.

De Kaapsche Synode is in de kerkzaal te Kaapstad bijeengekomen met het uitdrukkelijke doel Miss Hobhouse (de edele Engelsche, die zooveel voor de Boeren deed) voor haar vertrek uit Z. Afrika te ontmoeten.

Ds. Moorrees, haar aan de vergadering voorstellende, zeide, dat men weinig had om haar aan te bieden, als blijk van erkentelijkheid voor hetgeen zij gedaan had, dan de onsterfelijke liefde en achting van alle Afrikaanders. Ds. H. J. Hofmeyer, moderator van de Synode, bood Miss Hobhouse een adres aan uit naam van de Kaapsche dames. In haar antwoord sprak Miss Hobhouse over den nood in de nieuwe kolonies en raadde aan de repatriatie kantoren al te schaffen en de levensmiddelen in handen te stellen van de Hollandsche predikanten voor uitdeeling aan de behoeftigen. Zij vertrouwde echter dat alle moeilijkheden eindigen zouden, wanneer de groote dag van vergoeding aanbrak en zeide dat de Britsche verontwaardiging over wat de Turken deden, haar erg farizeesch voorkwam, wanneer gelet werd op de toestanden hier. Zij sympathiseerde met de Afrikaners, omdat zij zooveel te lijden hadden en verzocht den aanwezigen de onge rechtigheden te vergeven die door de Engelschen tegen hen gepleegd waren. Spreekster eindigde aldus: „Vergeten kunt gij niet; vergeef ons indien gij kunt."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

VI.

EEN ONVOORZICHTIG WOORD.

Zet, Heer, een wacht voor mijne lippen,
Behoed de deuren van mijn mond,
Opdat ik mij tot geenen stond
Iets onbedachtzaams laat ontglippen.

Zoo leert ons de psalmist bidden en de ervaring bewijst ons telkens, hoezeer die bede allen past.

Zoo als ik zei, stond graaf De Raye in blakende gunst bij den Deenschen koning, gelijk zijn echtgenoote en dochters zich verheugden in de vriendschap der koningin. Iedereen boog voor de vreemdelingen die zoo hooge beschermers hadden. De aanzienlijkste mannen en vrouwen zochten de vriendschap van den graaf en de gravin, zoodat deze meer en meer hun vaderland konden vergeten, nu het hun hier zoo goed ging.

Toch was niet al de eer en de vriendschap die hun ten deel viel welgemeend. Meer dan één onder de hooge Deensche heeren en vrouwen was inwendig afgunstig en nijdig op de vreemdelingen, die zoo voorgetrokken werden, en veinsde genegenheid, terwijl haat in het hart was. Dit zou blijken.

Op zekeren dag werden graaf De Raye en zijn gezin aan het hof ter maaltijd gevraagd. 't Was een eer, die in Denemarken vaak aan hooge staatsambtenaren werd bewezen. Op het bepaalde uur bevonden zich de genoodenen aan tafel. De gravin zat op de eereplaats naast den zetel voor de koningin bestemd. Aan haar aan dere zijde zaten haar twee dochters, de jonkvrouwen De Raye.

Kort nadat de gasten gezeten waren, trad het koninklijk echtpaar binnen.

Allen rezen op en wachtten in die houding tot hun Majesteiten hadden plaats genomen. Intusschen had de gravin gelegenheid gehad, even van ter zijde een blik te werpen op de koninklijke gastvrouw, en tegelijk kwam een spotachtig lachje op haar gezicht.

De koningin namelijk, had zich voor deze gelegenheid bijzonder prachtig uitgedoscht. Dit nu gebeurde meer, doch ditmaal had haar Majesteit zich misschien wel wat buitengewoon met goud, juweelen en anderen opschik getooid, zoodat het ieder in 't oog moest vallen en 't getal sieraden aan overlading deed denken.

Althans zoo ging het bij de gravin. De maaltijd begon en de koningin, aan wier rechterhand de Fransche dame zat, wendde zich even tot haar linker buurvrouw. Dit oogenblik nam de gravin waar, om zich snel tot haar oudste dochter te wenden, en half fluisterend in het Fransch te vragen:

„Vindt je niet, dat de koningin nu heel veel lijkt op mevrouw Panache?"

Welk antwoord de dochter gaf weet ik niet, wel dat zij even lachte, maar ook dat de gravin, aanstonds het hoofd weer omwendend, tot haar schrik de koningin recht in 't aangezicht keek. Deze namelijk had bij de dame aan de linkerhand, niet aanstonds gehoor gekregen, wijl de koning aan deze laatste iets vroeg, en zich dus weder rechts gewend.

De gravin bloosde, en de koningin bespeurde aanstonds, dat er iets moest zijn 'twelk haar gast verlegen maakte. Zij had ongelukkig ook maar al te goed de vraag gehoord en verstaan tevens. Zij zeide echter niets, hield haar gezicht in denzelfden vriendelijken plooi als straks en de gravin, die de beleefdheid zelf was, hoopte dat de zaak wel hiermee af zou loopen en de koningin niets zou bemerkt hebben. Toch was ze heel blij toen de maaltijd geëindigd was.

Juist was het zoo ver en rezen de gasten op, toen de vorstin zich tot gravin De Raye wendde en, eveneens fluisterend en in het Fransch vroeg:

„Och, zeg me toch eens even, wie zekere mevrouw Panache is. Ze moet aan het Fransche hof wezen, en u hebt daar toch ook verkeerd."

De gravin had moeite zich goed te houden, doch zij was gevat genoeg om te antwoorden:

„Voorzeker, Uw Majesteit. Mevrouw Panache is een bekende dame aan het hof. Zij komt er nu en dan en haar gezelschap is dan zeer gezocht."

„Ik dank u," antwoordde de koningin, die daarop zeer hoffelijk afscheid nam.

Aan den avond van dien dag, verhaalde de gravin aan haar echtgenoot wat er gebeurd was. Hij zette een bedenkelijk gezicht en schudde het hoofd, terwijl hij zeide:

„Ik wou om alles ter wereld, lieve vrouw, dat ge zoo iets niet hadt gezegd. Ik moet erkennen, uw antwoord is heel wijs geweest, en als iemand niet meer weet, kan hij er mee tevreden zijn. Als haar Majesteit evenwel eens wist...."

„Ja, dan zou zij 't niet vriendelijk opnemen, maar werkelijk, vindt ge dan zelf niet, dat het dwaas is, zich zoo op te pronken."

„Ik heb er eerlijk gezegd, niet op gelet; maar al was het zoo, dan is het niet verstandig, dat aan het hof uit te spreken. We hebben als Christenen met voorzichtigheid te wandelen, te meer daar we zoo groote verplichtingen aan dit land en zijn vorsten hebben. De Heere geve dat het geen kwade gevolgen hebbe, en beste vrouw, houdt voortaan uw tong in toom, ook al hebt ge misschien gelijk."

Intusschen was de koningin bijster slecht geluimd in haar vertrekken teruggekeerd. Al wat zij gehoord en opgemerkt had, deed haar vermoeden, dat er met die mevrouw Panache iets niet in orde moest zijn, en dat de vergelijking, die mevrouw De Raye had gemaakt, nu juist geen vleiende was geweest.

Hoe echter het rechte te weten? Zij begreep zeer goed, dat noch de gravin noch haar dochters, als haar vermoeden juist was, zich over die Parijsche hofdame zouden uitlaten. En overigens zou deze wel bij niemand in Denemarken bekend wezen.

Eindelijk viel haar iets in, dat zij onmiddellijk ten uitvoer bracht.

Zij zette zich aan haar schrijftafel en schreef een brief aan den Deenschen gezant te Parijs. Hem werd verzocht, aan zijn vorstin nauwkeurig te berichten, omtrent zekere mevrouw Panache, hoe die er uitzag, hoe zij zich meestal kleedde, in welke omstandigheden zij leefde, of zij veel aan het hof kwam, op welke wijs zij dan gewoonlijk werd ontvangen, en zooveel meer bijzonders, als hij er nog zou kunnen en willen bijvoegen, en kon strekken om de vraag volledig te beantwoorden. Gelieve vooral, zoo besloot de koningin, nauwkeurig op uw woorden te letten, want ik heb er het hoogste belang bij in deze zaak ten volle onderricht te worden.

Bij de eerste gelegenheid werd deze brief verzonden.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

Hooggeachte Redactie!

Onder mijn stuk in Uw Nr. van 24 Dec. 1903 schrijft u o.a. het volgende: „Ds. Diermanse heeft een opvatting van het beding, die lijnrecht in strijd is met de historie, gelijk indertijd door Prof. Rutgers afdoende is aangetoond."

Laat mij op deze uitspraak van niet geringe beteekenis, s.v.p. mogen antwoorden.

Prof. Rutgers heeft 4 Jan. 1903 in de *Heraut* op verschillende gronden betoogd, dat „er na de kerkelijke vereeniging" ter zake der opleiding „geen contract of beding meer bestaat of bestaan kan." Deze geheele kwestie concentreert zich op het rechte verstand van het vierde voorbehoud, waaronder de Voorl. Syn. der Ned. Geref. Kerken in 1891 met „het beding" genoegen nam. Dit voorbehoud luidt: altoos verstaande dat de bedoeling van deze verklaring *niet* is... om tegen te spreken, dat de vereenigde kerken over de regeling dezer zaak later, indien noodig, hebben te oordeelen. Prof. Rutgers betoogt nu, dat van Ned. Geref. zijde bij de woorden „de *regeling* dezer zaak" eigenlijk gedacht werd aan de zaak *zelf*. In het bewuste voorbehoud der Voorl. Syn. zou alzoo feitelijk niet bepaald zijn, dat de kerken later over de *regeling* der zaak zouden hebben te oordeelen (want immers *dit* sprak vanzelf), maar over de zaak *selve*.

Men zou echter kunnen zeggen, dat óók dit laatste volgens het eigen oordeel van Prof. Rutgers toen van zelf sprak. Prof. Rutgers zegt immers in zijn stuk: *Niemand* had toen de gedachte, dat er op dit punt later wel eens (quaestie zou *kunnen* [1]) komen". Dus ook de bepaling dat de zaak zelve later, indien noodig, aan het oordeel der Kerken zou onderworpen worden, had geen zin. En ik weet niet, dat er *ook nu* iemand is, die ontkent, dat op denzelfden voet als belijdenis en kerkenorde, ook deze zaak altijd voor de Kerken onderworpen blijft aan de H. Schrift.

Het komt er dan op aan, wat dat vierde voorbehoud, waarop „het beding" aanvaard is, *feitelijk inhoudt*; — óf het inhoudt dat de Kerken later, indien noodig, over de *regeling* der zaak zullen oordeelen, óf over de zaak zelve. Met andere woorden: het komt er op aan, of in dit voorbehoud slechts van de *regeling* der zaak gesproken wordt, dan of hier

1) De cursiveering is van mij.